

(Глас Српске, 27.02.2009)

Када у првом чину драме изнад камина виси пушка, са сигурношћу можемо очекивати да ће она у трећем чину да опали. На исти начин, када низ истакнутих личности у америчкој администрацији, медијској машини и аналитичким институтима почне да упозорава на опасност од нове кризе у Босни и Херцеговини – изазване српском деструктивношћу, наравно – са сигурношћу можемо предвидети да ће до кризе заиста доћи.

Хитац упозорења упутили су Педи Ешдаун и Ричард Холбрук заједничким чланком под насловом "Босанско буре барута", који је 22. октобра објављен у бројним угледним листовима на обе стране Атлантика. Антиципирајући Обамину победу, која је у том тренутку већ била изгледна, они су упутили захтев "новој администрацији САД да буде више ангажована" и да "обнови своју обавезу опстанка Босне као државе, очувањем ефективног нивоа трупа и изналажењем начина да се разреши босански уставни чвор". Ова последња фраза јасна је алузија на укидање ентитета.

У истом духу, "Њујорк тајмс" је 13. децембра објавио извештај сопственог аналитичара под насловом "Страховања од новог етничког сукоба у Босни". Уместо анализе, најутицајнији амерички, а можда и светски дневник, преко читаве стране износи пропагандни пледоаје за амерички ангажман с циљем "уједињења" Босне, јер је у противном нови рат наводно неминован. Чланак је, поуздано сазнајемо, "одрађен" у сарадњи са транзиционим тимом госпође Клинтон, која у сам врх америчке дипломатије, поред личног конфиданта Ричарда Холбрука, враћа и наслеђе свога супруга - наслеђе које је више од ма ког другог фактора допринело балканском крвопролићу и патњама деведесетих.

Следећи сигнал дошао је 5. јануара у заједничком ауторском тексту потпредседника америчког Института за мир Даниела Сервера и једног од најутицајнијих вашингтонских инсајдера, бившег дипломате Мортона Абрамовица, који су се у "Вол Стрит Џурналу" zaloжили да се свака даља интеграција Србије у Европску унију, услови "одговарајућом политиком" Београда према Косову (тј. признањем) и Републици Српској (тј. препуштањем судбини). Треба имати у виду да су Сервер и Абрамовиц били и остали ватрени поборници промуслиманске политике на Балкану као средства стицања поена

за САД у исламском свету. Абрамовиц је био човек од поверења Медлин Олбрајт (иначе узора Хилари Клинтон) и један од главних дизајнера политике САД у БиХ и на Косову деведесетих. Битно је допринео оснивању "Међународне кризне групе", у једном тренутку наступајући као креатор политике - било као неформални саветник Олбрајтове или у својству саветника шиптарске делегације у Рамбујеу - а у другом, као сада у медијима, као тобоже неутрални стручни коментатор.

Недуго после Обаине инаугурације, СИА и Савет за националну безбедност, објавили су своју "Годишњу процену претњи" америчким интересима широм света. Опасност од сукоба у Босни, стављена је у сам врх потенцијалних жаришта која су опасна за интересе САД и стога би требало да буду превентивно спречена. Као што знамо из искуства са ирачким непостојећим оружјима за масовно уништавање, такве процене обавештајних агенција нису плод стручног рада експертских тимова, већ су резултат политичких потреба администрације којима шефови обавештајно-аналитичких институција лиферују извештаје по наруџби.

Позивајући се на поменути извештај, бивши шеф београдске експозитуре међународне кризне групе Џејмс Лајон, упозорио је 24. фебруара са страница "Интернешенал Хералд Трибјуна" да Срби припремају отцепљење, али је тријумфално констатовао да овога пута Бошњаци неће дозволити да буду затечени, као 1992, већ да ће такав покушај водити ка "нестанку српског ентитета".

Наравно, не треба заборавити ни тријумфалну посету Хариса Силајџића Вашингтону, где је дочекан као цењен гост и савезник. Његов итинерер је био припреман у Стејт Департменту, где је написан и предлог резолуције о унитаризацији БиХ, који је потом поднет као званични документ Представничког дома америчког Конгреса.

Све наведено указује да упозорење са почетка овог текста има и те како чврсто утемељење. Од самог тренутка потписивања Дејтонског споразума пре 13 година, Република Српска је изложена притисцима са Запада с циљем свођења елемената њене државности на најмању могућу меру, са коначним циљем њене ликвидације, али тек сада предстоји до сада невиђен притисак да се тај посао приведе крају. У ту сврху, посебно ће бити негирана пука легитимност њеног постојања на основу тврдњи о праисконском греху РС - "геноцидности" - које су засноване на оптужницама и пресудама суда у Хагу.

Не треба се заваравати: спољно-политички тим Барака Обама обухвата више утицајних личности – међу којима су најистакнутији потпредседник Џозеф Бајден, државни секретар за иностране послове Хилари Клинтон и њена десна рука Ричард Холбрук – који сматрају да на Балкану постоји "недовршен посао" Америке, који би требало да дође на сам врх приоритета новог тима. Битни елементи тог пројекта су унитаризација Босне и Херцеговине и успостављање шиптарске власти на северу Косова. И за један и за други циљ, увелико је припремљен медијски терен, а из искуства знамо да се потоње политичке и законодавне мере, могу предвидети са малтене математичком прецизношћу.

Обамина администрација види Балкан као последњу иоле значајну тачку света на којој

влада САД још увек може да потврђује свој "кредибилитет" тако што ће поставити максималистичке захтеве српских супарника као жељени исход, а потом од својих европских савезника и теренских послушника захтевати испуњење тог исхода. Сценарио је већ испробан на Косову, а спрема се његова примена и у БиХ.

Република Српска мора да припреми сопствену стратегију отпора предстојећим притисцима из Вашингтона. Она нажалост и после свих удараца којима је изложена дуже од деценије, не делује адекватно спремна да се избори са изазовима који је чекају под новим тимом у Вашингтону. Из Бање Луке није одреаговано на наведене текстове и изјаве, или то бар није учињено на начин који би био видљив америчким посматрачима балканске сцене, премда је реч о очигледној идеолошкој и медијској припреми за проактивне потезе САД на плану "развезивања уставног чвора". Формална лобистичка заступљеност РС у Вашингтону постоји, али фирма у ту сврху ангажована до сада апсолутно није оправдала знатна средства која су јој исплаћена.

Једна нова, креативна и проактивна стратегија, хитно је потребна Влади РС да би антиципирала потезе противника и на њих адекватно узвраћала. Ово обухвата, али није ограничено на прикупљање и обраду информација из САД и кључних западноевропских центара који се тичу РС уопште, а изазова њеном уставном статусу и легитимности посебно. Влада РС требало би да ово обавља у договору и сарадњи са консултантским тимом правних и медијских експерата који нису спутани страначким, институционалним или идеолошким стегама – које нажалост већ дуго срозавају ниво аналитике не само у РС него и у Србији.

Сваки пут када неки Сервер, Абрамовиц, Ешдаун или Холбрук почне да прежвакава сто пута поновљену мантру о Србима - реметитељима и сарајевској мултикултури, потребно је узвратити професионално сроченом и прецизно артикулисаном репликом о Републици Српској као битном фактору стабилности западнобалканске регије, о Србима као незаобилазном партнеру сваког трајног решења, уз пажљиво дозирања упозорења о све отворенијем терену за исламисте разних боја у супротном случају.

Још није касно да Влада Републике Српске приступи послу који је требало систематски осмислити пре много година. Да ли ће и како ће ово бити учињено може да утиче на разлику између опстанка и дубоке кризе у месецима и годинама пред нама.

(Аутор је директор Центра за међународне односе Рокфорд института у Илиноју)